

Historieundervisningens erindringspolitik – fra et lærer- og historiedidaktisk perspektiv

En kvantitativ og kvalitativ empirisk undersøgelse af
historielæreres forståelse af deres undervisning i folkeskolen

Carsten Tage Nielsen (RUC)
& Claus Haas (AU)

Tværfagligt forskningsfelt

- Historie- og fagdidaktik
- Kultur(arvs)didaktik / - pædagogik
- Curriculumsforskning
- Erindrings- og identitetsforskning

At skabe erindringsfællesskaber

- Alle deltager i samfunds / fællesskabers kollektive erindringsarbejde.
- En særlig institutionaliseret praksis.
- Staten bruger ganske mange ressourcer på at holde et nationalt erindringsfællesskab i live.
- Bl.a. derfor har vi historie i folkeskolen og andre steder i undervisningssystemet.
- Staten anser det for en central opgave at påvirke børn og unges kollektive erindringer.

Erindringsforskning og -politik

- Samfundets sociokulturelle reproduktionsprocesser.
- Den betydning, som erindring spiller for samfundets opretholdelse eller omdannelse.
- Et centralt magtvilkår og magtmiddel.
- At kontrollere menneskers handlemuligheder og selvbestemmelse.
- At opretholde, bearbejde eller omforme eksisterende erindringsfællesskaber.

A. Warring (2011). "Erindring og historiebrug". *Temp*, nr. 2, s. 6-34.

Erindrings- og historiebrugsforskning

To hovedtendenser / to erkendelsesinteresser:

1. 'Invention of tradition' (oppefra)
2. Almindelige menneskers erindringer og brug af historie (nedefra)

A. Warring (2011). "Erindring og historiebrug". *Temp*, nr. 2, s. 6-34.

Erindringsforskning og -politik

Problemstillinger:

- Hvilke(t) erindringsfællesskab(er) ønsker den danske stat at fremme gennem folkeskolens historieundervisning?
- Hvordan er den danske stats intentioner blevet modtaget af historielærerne, og hvordan har de evt. omsat dem i deres didaktiske tænkning og praksis?
- Hvilke didaktiske overvejelser didaktiske overvejelser præger historielærernes tænkning og praksis?
- Har statens erindringspolitik været en succes eller en fiasko?

Statens diskurs

”De grundlæggende kompetencer skal styrkes. Derudover skal faget historie bidrage til at gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og give dem kendskab til andre kulturer for at kunne agere i verden omkring dem [...] Faget historie skal styrkes med flere timer i 4. og 5. klasse. Et læseplansarbejde skal bl.a. præcisere beskrivelserne af væsentlige emner og perioder i kronologiske forløb, og der indføres en historiekanon”.

Regeringen (2005). *Nye mål. Regeringsgrundlag. VK- regeringen II*, s. 11

Statens diskurs

”Regeringen ønsker, at historieundervisningen skal give eleverne et kronologisk overblik over begivenheder, udviklingsforløb og forandringsprocesser, som er en del af danskernes fælles kulturgrundlag. Undervisningens indhold skal dække alle væsentlige emner og perioder gennem tidsforløbet. Der er regeringens opfattelse, at elever i folkeskolens ikke i tilstrækkelig grad er fortrolige med fortællingerne fra Danmarks historie, og at de ikke har tilstrækkeligt kendskab til andre nationers historie”.

Undervisningsministeriet (2006). *Rapport fra udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen*, s. 3.

Statens diskurs

”Kanonen tager højde for, at samfundets forskellige politiske og kulturelle grupperinger skal opleve, at listen over kanonpunkter også repræsenterer deres historie”.

Undervisningsministeriet (2006). *Rapport fra udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen*, s. 18.

Statens diskurs

”Undervisningen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og historie, jf. folkeskolelovens formålsbestemmelse (udeladt: ***giver dem forståelse for andre lande og kulturer***) . (...) Ved at arbejde med udvikling og sammenhænge i det historiske forløb skal eleverne udbygge deres indsigt i menneskers liv og livsvilkår gennem tiderne. Herved skal de videreudvikle deres viden om, forståelse af og holdninger til egen kultur, andre kulturer samt menneskers samspil med naturen. Undervisningen skal give eleverne mulighed for overblik over og fordybelse i historiske kundskabsområder og styrke deres indsigt i kontinuitet og forandring”.

Fælles Mål 2009. Historie, s. 3.

Statens diskurs = 'national master narrative'

- **Ertebøllekulturen**
- Tutankhamon
- **Solvognen**
- Kejser Augustus
- **Jellingstenen**
- **Absalon**
- **Kalmarunionen**
- Columbus
- **Reformationen**
- **Christian IV**
- Den Westfalske Fred
- **Statskuppet 1660**
- **Stavnsbåndets ophævelse**
- Stormen på Bastillen
- **Ophævelse af slavehandel**
- **Københavns bombardement**
- **Grundloven 1849**
- **Stormen på Dybbøl**
- **Slaget på Fælled**
- **Systemskiftet 1901**
- **Kvinders valgret**
- **Genforeningen**
- **Kanslergadeforliget**
- **Augustoprøret og jødeaktionen 1943**
- FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne
- **Energikrisen 1973**
- Murens fald
- **Maastricht 1992**
- 11. september 2001

Statens diskurs

”Kanonen tager højde for, at samfundets forskellige politiske og kulturelle grupperinger skal opleve, at listen over kanonpunkter også repræsenterer deres historie”.

Undervisningsministeriet (2006). *Rapport fra udvalget til styrkelse af historie i folkeskolen*, s. 18.

Spørgsmål

Baggrundvariable

Køn

Fødselsår

Uddannelse + Linjefag + Dimission

Postnummer + Trin + Sammensætning

Hvem læreren underviser i historie

Spørgemålinger

Elevernes historieinteresse

Planlægning af undervisningen

Anvendelse af materialer

Historiekanonen (hvorfor, til hvad)

Danmarkshistorie (hvorfor)

Mål i forhold til eleverne

Fra udvælgelse til besvarelser

Skoler	Antal	Procent
Udtræk	201	
Nedlagte	4	
Aktive	197	100 %
Positive	114	58 %
Negative	64	32 %
Ubesvarede	19	10 %

Lærere	Antal	Procent
Inviterede	579	
Ophørte	2	
Adressefejl	7	
Aktive	570	100 %
Positive	380	67 %
Negative	11	2 %
Ubesvarede	179	31 %

Kategori	Samplet
Alle	100 % N = 380
Kvinder	100 % N = 215 (57 %)
Mænd	100 % N = 165 (43 %)
Født 1970- (yngre lærere)	100 % N = 134 (35 %)
Født -1969 (ældre lærere)	100 % N = 246 (65 %)
Dimission 2001- (nyere læreruddannelse)	100 % N = 167 (44 %) [45 %]
Dimission -2000 (ældre læreruddannelse)	100 % N = 201 (53 %) [55 %]
Linjefag	100 % N = 157 (41 %) [43 %]
Ej Linjefag	100 % N = 211 (56 %) [57 %]
Etnisk 0-24 % (monokulturelle skoler)	100 % N = 339 (89 %)
Etnisk 25- % (flerkulturelle skoler)	100 % N = 41 (11 %)
Trin 3.-4. klasse (begyndertrin)	100 % N = 94 (25 %)
Trin 5.-6. klasse (melletrin)	100 % N = 98 (26 %)
Trin 7.-9. klasse (sluttrin)	100 % N = 119 (31 %)

Databearbejdning

Respondenterne om hvorfor de underviser i Danmarks historie

Spørgsmål: Jeg underviser i Danmarks historie, fordi

eleverne skal blive fortrolige med det danske folks historie

Samplet	Kategori	I høj grad		I nogen grad		I mindre grad		Slet ikke		Ved ikke	
		Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
100 % N = 380	Alle	238	63 %	127	33 %	14	4 %	0	0 %	1	0 %
100 % N = 215	Kvinder	137	64 %	72	33 %	5	2 %	0	0 %	1	0 %
100 % N = 165	Mænd	101	61 %	55	33 %	9	5 %	0	0 %	0	0 %
100 % N = 134	Født 1970-	75	56 %	53	40 %	6	4 %	0	0 %	0	0 %
100 % N = 246	Født -1969	163	66 %	74	30 %	8	3 %	0	0 %	1	0 %
100 % N = 167	Dimission 2001-	98	59 %	59	35 %	10	6 %	0	0 %	0	0 %
100 % N = 201	Dimission -2000	133	66 %	63	31 %	4	2 %	0	0 %	1	0 %
100 % N = 157	Linjefag	101	64 %	48	31 %	8	5 %	0	0 %	0	0 %
100 % N = 211	Ej linjefag	130	62 %	74	35 %	6	3 %	0	0 %	1	0 %
100 % N = 339	Etnisk 0-24 %	217	64 %	113	33 %	8	2 %	0	0 %	1	0 %
100 % N = 41	Etnisk 25- %	21	51 %	14	34 %	6	15 %	0	0 %	0	0 %
100 % N = 94	Trin 3.-4.	60	64 %	31	33 %	3	3 %	0	0 %	0	0 %
100 % N = 98	Trin 5.-6.	64	65 %	31	32 %	3	3 %	0	0 %	0	0 %
100 % N = 119	Trin 7.-9.	67	56 %	45	38 %	6	5 %	0	0 %	1	1 %

Sigtepunkter i databearbejdningen

- Svarrækkefølge
 - I høj grad + I nogen grad
 - I mindre grad + Slet ikke
 - Ved ikke
- Yderpunkter
- Variationsgrad over 5 procentpoint indenfor kategorierne

Min historieundervisning skal forberede eleverne til at leve over virke i et kulturelt homogent samfund

- 44-59 % (høj/nogen grad)
- 37-56 % (mindre grad/slet ikke)
- 0-6 % (ved ikke)

- Yngre lærere (59 %)
- Lærere på flerkulturelle skoler (44 %)

- Yngre lærere (59 % / 49 %)
- Lærere med nyere læreruddannelse (58% / 49%)
- Lærere på monokulturelle skoler (53 % / 44 %)

Jeg underviser i Danmarks historie, fordi eleverne skal blive fortrolige med det danske folks historie

- 85-97 % (høj/nogen grad)
- 2-15 % (mindre grad), ingen slet ikke
- 0-1 % (ved ikke)

- Lærere på flerkulturelle skoler (85 %)
- Lærere på monokulturelle skoler m.fl. (97 %)

- Lærere på monokulturelle skoler (97 % / 85 %)

Jeg bruger historiekanonen til at fremme elevernes nationale identitet

- 26-42 % (høj/nogen grad)
- 45-65 % (mindre grad), ingen slet ikke
- 7-13 % (ved ikke)

- Lærere på flerkulturelle skoler (26 %)
- Lærere med nyere læreruddannelse (42 %)

- Kvindelige lærere (42 % / 33 %)
- Lærere med nyere læreruddannelse (42 % / 35 %)
- Lærere på monokulturelle skoler (39 % / 26 %)

Jeg bruger historiekanonen til at fremme elevernes fortrolighed med dansk kulturarv

- 66-76 % (høj/nogen grad)
- 13-28 % (mindre grad, slet ikke)
- 5-11 % (ved ikke)

- Lærere på flerkulturelle skoler (66 %)
- Kvindelige lærere (76 %)

- Kvindelige lærere (76 % / 67 %)
- Ældre lærere (75 % / 66 %)
- Lærere på monokulturelle skoler (73 % / 66 %)

Jeg bruger historiekanonen til at fremme sammenhængskraften i det danske samfund

- 54-65 % (høj/nogen grad)
- 23-35 % (mindre grad, slet ikke)
- 5-15 % (ved ikke)

- Begyndertrinnet (54 %)
- Lærere med linjefag i historie (65 %)

- Lærere med linjefag i historie (65 % / 58 %)
- Sluttrinnet (63 % / 54 % begyndertrinnet)

Kvalitative interviews

I: Betyder det noget for din undervisning, at 40 % af skolens elever er rundet af andre kulturer en dansk?

R1: "Nej, det gør det faktisk ikke, de bliver sidestillet med danske elever – de har jo valgt at bo her, så bør de også have den samme baggrundviden, for det samfund, de lever i, så det bliver der altså ikke taget hensyn til".

Historielærer på skole med 40% elever med anden etnisk baggrund end dansk

Kvalitative interviews

R2. "(...) som en af mine kollegaer meget bestemt sagde – vi bor her i Danmark, så er det danske værdier, de skal lære, ja alle negrene, de sorthårede, så kan de lære det, kan de".

Kvindelig lærer på lille provinsskole

Kvalitative interviews

I: Forbereder jeres historieundervisning eleverne til at leve og virke i et flerkulturelt samfund?

R3. "Jeg har ingen –ismer, jeg skal redegøre for – jeg er historisk teknokrat – jeg giver dem fond af viden – så må de bruge den som de vil".

En historielærere på skole på Amager (med få elever med anden etnisk baggrund)

Kvalitative interviews

R3. "Hvad vil det sige, hvad mener disse gæve folk? Jeg ved godt der står, at vi skal forberede til en global verden og et multikulturel samfund, og de der overordnede emner - hvad mener de med det? Hvad skal gøre i historie?"

"Vi kommer med nogle eksempler fra historien om indvandringen og sådant noget lignende. Vi har nogle eksempler på nogle konflikter, i geografi har vi nogle nationale mindretal og truede minoriteter. Vi kommer sådan lidt rundt omkring. Men altså - hvad vil det sige, at vi forbereder dem til at leve i et sådant samfund?"

"Buschafføren der kørte mig herud, han er fra Tyrkiet, vist nok, og Ahmed hvor jeg spiser frokost en gang om ugen han kommer hvor han nu kommer fra. Hvad vil det sige, at vi forberede dem til at leve i et sådan samfund. Jamen de er her, det må anerkende, og det kan vi ikke lave om på, selvom man har lyst. Hvad forventer man, at lærerens rolle er, jeg synes det er meget uklart"

Kvalitative interview

Sp: *Du vil gerne have nogle klarere retningslinjer?*

R3. "Jeg synes, det er noget nonsens i en værdikamp. Hvad er det for noget nonsens? Hvad er det, vi skal forberede dem til? Vi skal forberede dem til at leve i et samfund, og samfundet er nu engang indrettet sådan, at vi tager til Thailand tre gange om året og står på ski – og, og, vi kan godt lide thai – mad dernede, men vi vil ikke have dem på Nørrebrogade og sådant noget lignende – hvad er det vi skal forberede dem til, hvor er det de vil hen? (...) jeg synes det er et eller andet med den værdikamp - nå nu skal vi have 1915 grundloven som kanonpunkt, det er noget med kvinder at gøre, for kvinderne skal også med, årh der skal også være noget for indvandrerne – der lidt for meget procentregning her, ikke (...)"

Min undervisning skal forberede eleverne til at leve og virke i et flerkulturelt samfund

- 87-96 % (høj/nogen grad)
- 3-11 % (mindre grad/slet ikke)
- 0-3 % (ved ikke)

- Sluttrin (96 %)
- Begyndertrin (87 %)

- Sluttrin/Mellemtrin (96 %, 93 % / 87 %)

Jeg underviser i Danmarks historie, fordi eleverne skal vide, at Danmark består af flere kulturer

- 84-91 % (høj/nogen grad)
- 9-15 % (mindre grad/slet ikke)
- 0-1 % (ved ikke)

- Yngre lærere (84 %)
- Lærere med nyere læreruddannelse m.fl. (91 %)

- Ældre lærere (90 % / 84 %)

Jeg underviser i Danmarks historie, fordi eleverne skal forstå og forholde sig til andre kulturer

- 93-97 % (høj/nogen grad)
- 3-7 % (mindre grad), ingen slet ikke
- 0-1 % (ved ikke)

- Mænd, yngre, ej linjefag, begyndertrin (93 %)
- Melletrin (97 %)

- Ingen forskelle over 5 procentpoint

Jeg bruger historiekanonen til at fremme elevernes forståelse for andre kulturer

- 67-80 % (høj/nogen grad)
- 9-28 % (mindre grad, slet ikke)
- 5-11 % (ved ikke)

- Mandlige lærere (67 %)
- Kvindelige lærere (80 %)

- Kvindelige lærere (80 % / 67 %)

Min historieundervisning skal forberede eleverne til at leve og virke inden for elevernes egen kultur

- 66-82 % (høj/nogen grad)
- 15-34 % (mindre grad/slet ikke)
- 0-9 % (ved ikke)

- Lærere på flerkulturelle skoler (66 %)
- Mellemtrinnet (82 %)

- Kvinder (77 % / 70 %)
- Lærere på monokulturelle skoler (74 % / 66 %)
- Mellemtrinnet (82 % / 70 % begynder, 75 % slut)

Kvalitative interviews

- **R4.** ”Jeg ser det multikulturelle overalt (...) ”Jeg tror jeg bygge min undervisning til at forberede dem til det (...) måske også på grund af min baggrund, at jeg oplever det multikulturelle samfund uanset om jeg er vågen eller sover, eller hvor jeg er henne (...) uanset hvor jeg kigger jeg ser den multikulturelle samfund, fordi den altid til stede”.

Jeg underviser i Danmarkshistorie fordi eleverne skal forstå og forholde sig til egen kultur

- 95-99 % (høj/nogen grad)
- 0-5 % (mindre grad), ingen slet ikke
- 0-1 % (ved ikke)

- Lærere på flerkulturelle skoler (95 %)
- Lærere på monokulturelle skoler m.fl. (99 %)

- Ingen forskelle over 5 procentpoint

Jeg bruger historiekanonen til at fremme elevernes forståelse for egen kultur

- 71-83 % (høj/nogen grad)
- 6-22 % (mindre grad, slet ikke)
- 5-11 % (ved ikke)

- Lærere på flerkulturelle skoler (71 %)
- Kvindelige lærere (83 %)

- Kvindelige lærere (83 % / 72 %)
- Lærere på monokulturelle skoler (80 % / 71 %)

Kvalitative interviews

- **I:** *Hvad bruger du historiekanonen til?*
- **R5:** Jeg bruger den egentligt som en form for disposition, på en eller anden måde. Vi skal jo berøre emnerne, og jeg har egentligt valgt at arbejde rigtigt kronologisk, så når jeg møder ungerne i syvende klasse, så starter vi sådan og så kører jeg egentligt fremad...

Kvalitative interviews

I: Hvad er formålet med din undervisning i Danmarkshistorie?

R5. "(...) at børnene, de unge mennesker, får den der kultursammenhæng, hvordan ser Danmark ud kulturmæssigt? Hvordan ser det ud i dag fx. Der er jo en grund til at Danmark ser ud som det gør i dag, i forhold til den historie, vi har været igennem, i en lang periode faktisk, ikke - fra enevælde til demokrati, og industrialiseringen kommer stille og roligt. Og det er jo vigtigt, forstået på den måde der - plus at der kommer flere kulturelle mennesker ind i vores samfund fx - hvordan ser så ud fremtiden, vores samfund..."

I: Hvad mener du med det?

R5: "Forskellige kulturer, altså, Sydeuropa kommer, Asien kommer, og Afrika kommer, ikke. Vi bliver flere og flere forskellige kulturer i samfundet, end vi gjorde for fx 100 år siden (...) Der sker en kulturændring i vores samfund. Vi bliver flerkulturelle, ikke, som er rigtigt synes jeg"

Kvalitative interviews

- **I:** *Er det noget der smitter af på din historieundervisning?*
- **R5:** ”Ja, både og. I perioder putter jeg det der flerkulturelle ind. Men det er også vigtigt, at de tosprogede, der kommer til Danmark, at de ved hvordan Danmarks kultur er opbygget, ikke (...) Det er en proces, vi er i gang med som historielærere, at der er mange af de der tosprogede - hvordan får vi dem ind i vores kultur også, hvordan forklarer vi tingene? Og der mener jeg, at historiebøgerne er ikke lige beregnet til en dreng fra Afghanistan. Hvordan skal den unge mand forholde sig til stenalderen i Danmark, ikke? Og den danske historiekanon er også udmærket. Jeg bruger også selv nogle af tingene, men der er altså også nogle af tingene, jeg har valgt at fravælge, for det kan de altså ikke forholde sig til...”

Kvalitative interviews

- **SP:** Hvad tænker du på?
- **R5.** Jamen, ææhh, hvad hedder ham der Tutankhamon, ægypteren der, ikke altså, det har han ikke brug for. Der synes jeg, der er nogle andre ting, der er vigtigere i historie, om det samfund, vi lever i (...) og så er der noget omkring stenalderen, hvad hedder emnet, der..., ”
- **SP:** Ærtebøllekulturen?
- **R5.** Ja, sådan nogle ting der kan en dreng fra Afghanistan ikke forholde sig til, vel, overhovedet,

Kvalitative interviews

- **I:** *Ønsker du med din undervisning at fremme elevernes nationale identitet?*
- **R5.** "Ja både og, jeg synes da det er vigtigt at forstå den kultur vi kommer fra (...). Men vi skal huske, at der også kommer nogen ind udefra, og som bliver en del af vores kultur om 100 år, 200 år , 300 år, ikke. Det skal jo blandes lidt, synes jeg – selvfølgelig er det for at vi er danskere ikke, nationaliteten, selvfølgelig er det det (...) Det er ikke for at gøre dem til danskere overhovedet. Jeg synes bare det er vigtigt, at de har en bevidsthed om, hvad er Danmark, hvad er vores kultur, hvordan har det set ud? (...) Ærtebøllekulturen er måske ikke særligt relevant for dem. Hvordan har vi fået demokrati i Danmark, måske er det vigtigere at snakke om det i stedet for, i forhold til en som kommer fra Syrien, eller hvor i verden de kommer fra. De har jo ikke kendt til demokrati før på den måde."

Konklusion (1)

HISTORIELÆRERNES NATIONALE ERINDRINGSPOLITIK

- Historiekanonen vinder indpas og styrer historielærenes praksis.
- En national 'master narrative' i høj grad / nogen grad intakt.
- Fraværet af det flerkulturelle heri er ikke problematiseret.
- Den banale nationalismes hegemoni.

Konklusion (2)

HISTORIELÆRERNES FLERKULTURELLE ERINDNRINGSPOLITIK

- Et flertal af historielærerne: Eleverne skal leve og virke i et flerkulturelt samfund.
 - Historieundervisningen skal give forståelse for elevernes egen kultur.
 - Skolens flerkulturelle sammensætning presser sig på.
- ⇒ Et nyt hegemoni på vej??

Konklusion (3)

HISTORIELÆRERNES ERINDRINGSPOLITIK: BÅDE NATIONAL OG FLERKULTUREL

- Den påtrængende, pragmatisk orienterede hverdags- og undervisningsvirkelighed.
- Tilsyneladende modsatrettede /dobbeltbundede tendenser går hånd i hånd.
- Tvetydigheder / paradokser.
- Praktisk og hverdagsrelateret erindringspolitisk hybridparadigme.
- En mere eller mindre klart artikuleret - og langt fra sagligt funderet - blanding af national og flerkulturel erindringspolitik.

Et erindringspolitisk interregnum??

- De asymmetriske magtrelationer: Et statsstøttet pligtpensum svært at hamle op med.
- Styrer udvælgelse af undervisningen indhold + lærebogsmarkedet = eksamen.
- Historielærerne er fagligt set på bar bund i forhold til det flerkulturelle
- Det flerkulturelle vinder indpas
- Mulighed for at nye grænsefortællinger efterhånden vil vinde indpas.
- Det statsstyrede nationale pligtpensum kan omdannes / afskaffes.

Det konsensuale kompromis

Min undervisning skal forberede eleverne til at leve og virke i et demokratisk samfund

- 95-100 % (høj/nogen grad)
- 0-2 % (mindre grad), ingen slet ikke
- 0-2 % (ved ikke)

- Begyndertrinnet (95 %)
- Mænd, Linjefag, Mellemtrin (100 %)

- Ingen forskelle over 5 procentpoint

STATEN OG "OS"

HISTORIEUNDERVISNING OG ERINDRINGSPOLITIK

Kapitel 1.

Hvad binder "os" sammen?

Kapitel 2.

Erindringsfællesskab og - politik

Kapitel 3.

Statsmagtens diskurs (1)

Kapitel 4.

Statsmagtens diskurs (2)

Kapitel 5.

Partipolitikernes diskurs

Kapitel 6.

Historielærernes diskurs

Kapitel 7.

Historiedidaktikkernes diskurs

Kapitel 8.

Lærebogsforfatterens diskurs

Kapitel 9.

Samfundsforskernes diskurs

Kapitel 10.

Fremtidens erindringsfællesskab(er)

Lystlæsning

- Haas, C. & Nielsen, C.T. (2012). Historiebevidsthed og / eller kanoniseret fagstyring – set fra historielærernes perspektiv. *Historie & Samfundsfag, nr. 4. (under udgivelse)*
- Haas, C. & Nielsen, C.T. (2012). Historieundersøgelsen. Mellem statsstyring og lærerperspektiv. *Historie & Samfundsfag, nr. 3, side 13-19.*
- Haas, C. (2012). Den danske folkeskoles historieundervisning som statsstyret erindringspolitik. I: P. Eliasson m.fl. (red). *Historiedidaktik i Norden 9, Del2, side 182-198.*
- Haas, C. (2011). At arve kulturer i flerkulturelle samfund. I: C. Haas; C. Horst, A. Holmen og B. Kristiandottir. *Ret til dansk. Uddannelse, kultur og kulturarv.* Aarhus Universitetsforlag.
- Haas, C. (2011). *Demokrati som kulturarv og erindringspolitik.* I: Haas et al. (red.)
- Haas, C. (2011). Det danske samfund – et mono- eller flerkulturelt demokrati? *Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik, nr. 52, side 64-73.*
- C. Haas (2011). Folkeskolens historieundervisning. National og / eller flerkulturel historiepolitik? *Slagmark. Tidsskrift for idehistorie, 60, side 137-153.*
- C. Haas (2010). Kristendom. En demokratisk kulturarv? *Religion, nr. 4, side 30-41.*

Yderligere oplysninger

Claus Haas

haas@dpu.dk

Carsten Tage Nielsen

ctn@ruc.dk